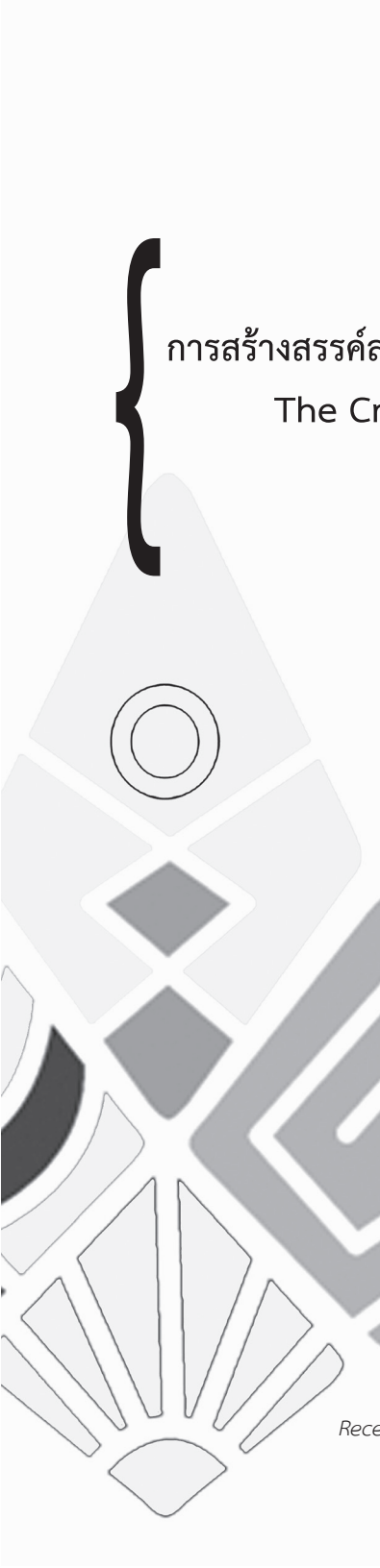

การสร้างสรรคัลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

The Creative Pattern of Pin from
Isan Master Artists

ประดิษฐ์ วิลาศ¹

Pradit Wilart

เจริญชัย ชนไพโรจน์²

Charoenchai Chonphairote

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Master of Music (Music), College of Music,
Mahasarakham University
(E-mail:ms.pradit_@hotmail.com)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Assistant Professor Dr., College of Music,
Mahasarakham University

Received: 23/04/2020 Revised: 24/06/2020 Accepted: 25/06/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้กำหนดความมุ่งหมายไว้เพื่อศึกษา 1. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน 2. เพื่อสร้างสรรค์ลายพินของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน ผลการวิจัยพบว่า 1.) เทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินพื้นบ้านอีสานมี 2 เทคนิค คือ 1.1. เทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี 1.2. เทคนิคการบรรเลงพิณทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยนบันไดเสียง และการติดแบบลิ้นไหล 2) การสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน ผลการวิจัยคือผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพิณศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน ประกอบด้วยเทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ดีด การจับคอกพิณคล้ายการจับกีตาร์ ลีลาท่าทางการบรรเลงจะนั่งบรรเลง และเทคนิคการทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยนบันไดเสียง การติดแบบลิ้นไหล มาสร้างสรรค์เทคนิคการดีดพิณตามอัตลักษณ์ของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ: เทคนิค, สร้างสรรค์, การบรรเลงพิณ, ศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

Abstract

The purpose of this research was to study. 1. To study the techniques of pin from Isan playing the northeastern folk artists. 2. To create the pin from Isan pattern of the northeastern folk artist. The results of the research showed that. 1.) There are 2 techniques for playing pin from Isan folk artists. is 1.1. Basic harp techniques in musical instruments. 1.2. Pin from Isan technique Make an addictive. sound or chorus. Changing the sound ladder. And a smooth eject. 2.) The creative pattern of pin from the northeast folk artist. The research results are. The researcher used the technique of playing the pin in the northeast folk artists. Include Basic pin techniques. Picking The pin is similar to the guitar. Rhythmic posture And techniques for making addictive

sounds or harmonics. Changing the sound ladder. Smooth ejecting. Let's create techniques for playing the pin According to the identity of the northeast folk artists for conservation and further distribution.

Keywords: Technique, Creative, Play the pin, Northeastern Folk Artist

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงหนึ่งที่แสดงความเป็นชาติไทยอย่างแท้จริงเพราะบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทยได้นำเอาดนตรีเข้ามาสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ นับตั้งแต่งานพิธีกรรมของสามัญชนไปจนถึงงานพระราชพิธีเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่ไม่เหมือนใครเป็นมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติที่มีการวิวัฒนาการมายาวนานแสดงถึงความรุ่งเรืองทางอารยธรรมเก่าแก่ที่มีการสืบทอดมรดกทางสังคม และภูมิปัญญาในการคิดแสวงหาวิสดูธรรมชาติมาสร้างเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ และสามารถประพันธ์ทำนองดนตรีให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีที่ผลิตขึ้นมา และเชื่อว่าดนตรีไทยมีมานานไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี (ปัญญา รุ่งเรือง, 2525) ดนตรีพื้นบ้านเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้านที่นำเอาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านตามภูมิปัญญาของตนเพื่อความบันเทิง และสนองต่อความเชื่อของตนดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิมจะเป็นเพียงการขับร้องแต่ต่อมาชาวบ้านได้คิดประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านขึ้นใช้บรรเลงประกอบการขับร้องนั้น (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2538)

พิณอีสานมีมาตั้งแต่โบราณกาล ไม่สามารถทราบประวัติที่แน่นอนได้ รูปร่างลักษณะของพิณนั้นแตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างให้สวยงามตามสมัย และมีอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเกี่ยวข้อง ลายพิณที่นิยมบรรเลงนั้นได้แก่ ลายปูปาทลาน ลายสาวหยิกแม่ลายกาเต้นก้อน ลายวัวขึ้นภู ลายสุดสะแนน ลายลำเพลิน ลายเต้ย เป็นต้น ที่กล่าวมานี้เป็นลายหลักที่นิยมบรรเลงกันทั้งสิ้น นอกจากนี้พิณยังสามารถนำมาเล่นกันอย่างแพร่หลายทั้งนี้จะเห็นได้จากการบรรเลงพิณในงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น งานบวช งานมงคลสมรส ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญประจำปีหรืองานรื่นเริงต่างๆ เป็นต้น (บุญโฮม พรศรี, 2543) พิณอีสาน มีเล่นปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

กันมานานประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว ปัจจุบันพิณอีสานได้ถูกปรับปรุง และดัดแปลงไปบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับการบรรเลงในวิถีชีวิตปัจจุบัน พืนพื้นบ้านอีสานปัจจุบันแบ่งออกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ พินโปรง และ พินไฟฟ้า (สุกิจ พลประดม, 2540)

พิณมีบทบาทในวงดนตรีในสังคมของชาวอีสาน ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหมอลำ การบรรเลงลายต่างๆ ทำให้เกิดศิลปินพื้นบ้านอีสานที่มีความเชี่ยวชาญในเชิงการบรรเลงพิณและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนั้นมีอยู่มากมาย เช่น นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง นายทองใส ทับถน เป็นต้น หรือบางท่านที่ไม่ได้กล่าวชื่อนามมาก็ได้เสียชีวิตลงไปบ้างแล้ว สิ่งหนึ่งที่ได้สูญหายไปพร้อมกัน คือ บทเพลงต่างๆ หรือลายพิณเหล่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งหากไม่มีการอนุรักษ์หรือรักษาและต่อยอดสิ่งเหล่านั้นไว้จากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานที่ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อสร้างสรรค์ ไว้ให้คงอยู่สืบไป

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การสร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน เพื่อทำให้ทราบถึงเทคนิคการบรรเลงพิณและสามารถสร้างสรรค์ลายพิณจากเทคนิคการบรรเลงพิณและแนวคิดการสร้างสรค์ลายพิณของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน นำข้อมูลที่สำคัญเหล่านั้นมาสร้างสรรค์ลายพิณขึ้นมาใหม่ เป็นการอนุรักษ์สืบสานองค์ความรู้เทคนิคการบรรเลงพิณของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลงพิณของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน
2. เพื่อสร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

คำถามการวิจัย

1. เทคนิคการบรรเลงพิณของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานมีลักษณะอย่างไร
2. การสร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานมีลักษณะอย่างไร

ประโยชน์ของการวิจัย

ทำให้ทราบเทคนิคการบรรเลงพินของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานสามารถไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาทักษะการตีพินให้เกิดผลงานจากการสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา การสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. เนื้อหา

ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน เพื่อใช้ในความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

- 1.1 เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลงพินของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน
- 1.2 เพื่อสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

2. พื้นที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทำการวิจัย ได้แก่

- 2.1 บ้านหนองพอก อำเภอนหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 บ้านหนองหัวแฮด อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.3 บ้านหนองกีนเพล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3. ประชากร

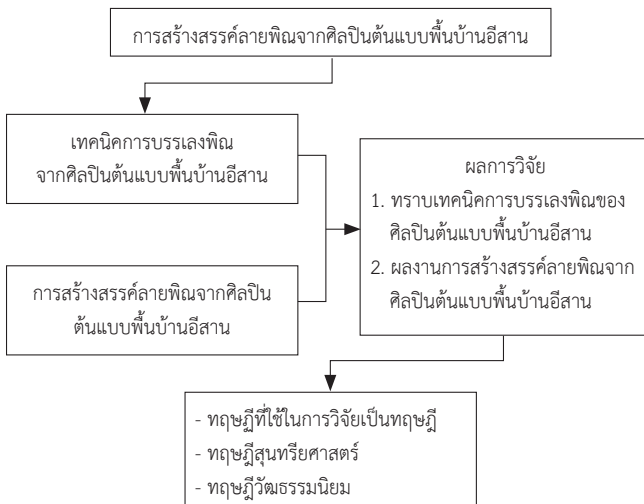
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศิลปินพื้นบ้านอีสาน จำนวน 3 ท่าน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือก ดังนี้

- 3.1 นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.2 นายบุญมา เขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
- 3.3 นายทองใส ทับถนุน จังหวัดอุบลราชธานี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสร้างสรรค์ หมายถึง การนำเทคนิคการบรรเลงพินของศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานประกอบด้วยพื้นฐานการจับพิน การตีพิน และวิธีตีพินลักษณะต่างๆ มาสร้างสรรค์เทคนิคการตีพินในลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน ประกอบด้วยลายลำเพลินโบราณ ลายลำเพลินประยุกต์ ลายเตี้ยประยุกต์

2. ศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน หมายถึง นักดนตรีพื้นบ้านอีสานที่มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงพินอีสานประกอบด้วย นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง และนายทองใส ทับถนน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด เรื่อง การสร้างสรรค์ลายพินจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการศึกษาทางด้านเอกสาร ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่เป็นของหน่วยงานทางราชการและเอกชน สถาบันการศึกษา หนังสือ ตำราวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีประเด็นเกี่ยวกับ เทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน และประเด็นเกี่ยวกับการ สร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน
3. ระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2562 เป็นต้นไป

การนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายถึงเทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน โดยการนำมา วิเคราะห์เปรียบเทียบกับทฤษฎีและหลักการทางด้านดนตรี และผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องและนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. เทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน พบว่าเทคนิค การบรรเลงพิณจากศิลปินพื้นบ้านอีสานประกอบด้วย นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง และนายทองใส ทับถนนวน ดังนี้คือ

1.1 เทคนิคการบรรเลงพิณลายลำเพลินโบราณนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีเทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การจับไม้ดีด การจับ คอพิณคล้ายการจับกีตาร์ ลีลาท่าทางการบรรเลงจะนั่งบรรเลง และเทคนิค การบรรเลงพิณลายลำเพลินโบราณคือ การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยน บันไดเสียง การติดแบบลิ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การติดแบบลิ้นไหลขาขึ้น และการติดแบบลิ้นไหลขาลง

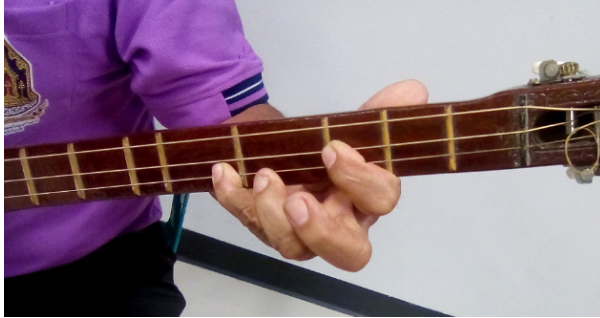
ภาพประกอบที่ 2 การจับไม้ดีดพิณของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ภาพประกอบที่ 3 ท่าทางการดีดพิณของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ภาพประกอบที่ 4 พิณของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ภาพประกอบที่ 5 การวางนิ้วของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

1.2 เทคนิคการบรรเลงพิณลายลำเพลินประยุกต์นายบุญมา เขาวง มีเทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ดีด ดีดโดยใช้มือข้างขวา จับไม้ดีดให้แน่นแล้วจึงดีดลงบน ตัวพิณจะวางไวบนตัก ตั้งขึ้นคล้ายซอ การจับคอพิณจะใช้มือซ้ายจับคอพิณให้ตั้งเอนไปทางด้านซ้าย การนั่งบรรเลงจะนั่งบรรเลงพิณ 2 ท่า คือ ทำนั่งขัดสมาธิและทำนั่งบนเก้าอี้โดยตั้งพิณไว้ที่ด้านหน้า ระหว่างขาทั้งสอง และเทคนิคการบรรเลงพิณลายลำเพลินแก้วหน้าม้าเป็นลักษณะการเอื้อเสียง ประกอบ ด้วยเทคนิคการสอดแทรกการดีดแบบตบสาย การดีดแบบเกี่ยวสาย การดีดแบบ ลื่นไหล และการพรมนิ้ว การดีดเลียนสำเนียงลำ การพรมนิ้วที่มีความไพเราะซึ่งเป็น เทคนิคในการดีดพิณที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของนายบุญมา เขาวง

ภาพประกอบที่ 6 การจับไม้ดีดพิณของนายบุญมา เขาวง

ภาพประกอบที่ 7 ทำนั้งดีดพินและทำนั้งบนเก้าอี้ของนายบุญมา เขาวง

ภาพประกอบที่ 8 พินของนายบุญมา เขาวง

1.3 เทคนิคการบรรเลงพินลายเตี้ยประยุกต์นายทองใส ทับถนนวน มีเทคนิคการบรรเลงพินขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี เริ่มจากการการจับไม้ดีด ใช้ไม้ดีดที่ทำจากเขาควาย การจับไม้ดีด ไม้ดีดจะอยู่ระหว่างปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางมือด้านขวา การจับคอกพินจะใช้มือซ้ายในการจับคอกพินอย่างหลวมๆ เพื่อสะดวกในการไล่น้ตบนคอกพิน ทำดีดพินจะมี 2 ลักษณะคือ ทำยืนและทำนั้งบนเก้าอี้ และเทคนิคการบรรเลงพินลายเตี้ยประยุกต์ นายทองใส ทับถนนวน มีเทคนิคการบรรเลง 3 ลักษณะคือ การทำเสียงเสฟหรือเสียงประสาน การเปลี่ยนคีย์ (บันไดเสียง) การดีดแบบตบสาย การดีดแบบเกี่ยวสาย การดีดแบบสั่นไหล การดีดแบบรัวเสียง

ภาพประกอบที่ 9 ทำนั้งบนเก้าอี้บรรเลงพิณและทำย่านของนายทองใส ทับถนน

ภาพประกอบที่ 10 พิณของนายทองใส ทับถนน

2. สร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปพื้นบ้านอีสาน พบสร้างสรรค์ลายพิณจากศิลปพื้นบ้านอีสานประกอบด้วย นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง และนายทองใส ทับถนน ดังนี้คือ

2.1 การสร้างสรรค์ลายนั้พิณโบราณของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ในการสร้างสรรค์ลายนั้พิณโบราณ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพิณลายนั้พิณโบราณนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ซึ่งได้นำเทคนิคมาใช้ในการสร้างสรรค์ลายนั้พิณโบราณประกอบด้วย 1) เทคนิคการบรรเลงพิณชั้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ดีด การจับคอพิณคล้ายการจับกีตาร์ ลีลาท่าทางการบรรเลงจะนั่งบรรเลง 2) เทคนิคการบรรเลงพิณลายนั้พิณโบราณคือ การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน

การเปลี่ยนบันไดเสียง การติดแบบลื่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การติดแบบลื่นไหลขาขึ้น และการติดแบบลื่นไหลขาลง

พิณ. 4/4

4

พิณ.

7

พิณ.

10

พิณ.

13

พิณ.

16

พิณ.

19

พิณ.

22

พิณ.

25

พิณ.

2

28

พิณ.

30

พิณ.

ภาพประกอบที่ 11 การสร้างสรรค์ล่ายลำเพลินโบราณจากนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

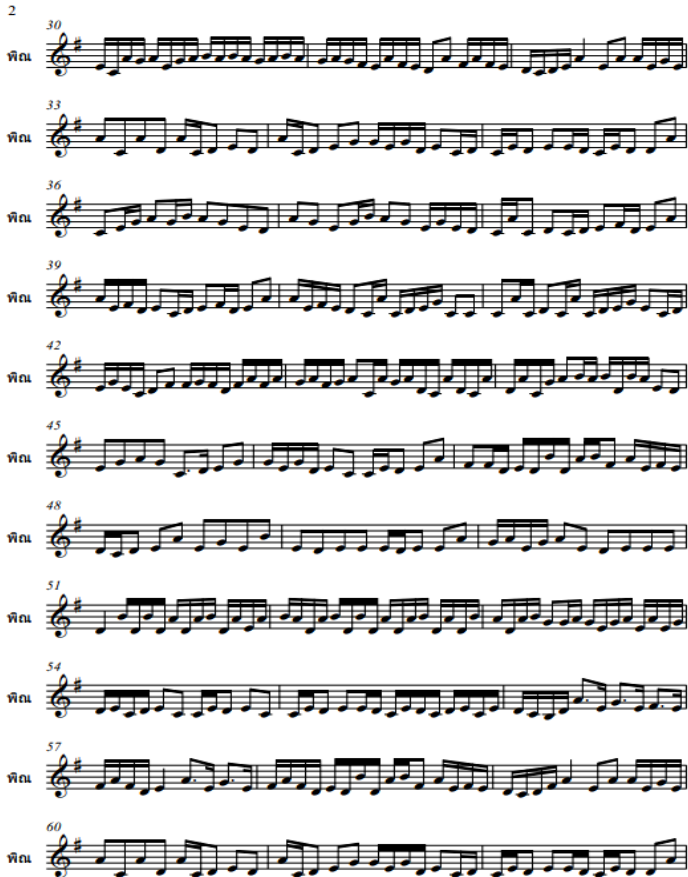
สรุป การนำเทคนิคการตีตพินสร้างสรรค์ลายลำเพลินโบราณของ นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

จากการสร้างสรรค์ลายลำเพลินโบราณของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพินลายลำเพลินโบราณด้วยการนำเทคนิคการบรรเลงพินขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ตีด การจับคอปินคล้ายการจับกีตาร์ ลีลา ท่าทางการบรรเลงจะนั่งบรรเลง และเทคนิคการบรรเลงพินลายลำเพลินโบราณคือ การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน ในการขึ้นต้นของลาย การเปลี่ยนบันไดเสียงในช่วงกลางของลาย การตีตแบบสั้น แบบ การตีตแบบสั้นไหลขาขึ้นการตีตแบบสั้นไหลขาลงช่วงท้ายของลาย

2.2 การสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ของนายบุญมา เขาวง ในการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพินของนายบุญมา เขาวงศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน มาใช้ในการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ ประกอบด้วย 1) เทคนิคการบรรเลงพินขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ตีด ตีดโดยใช้มือข้างขวาจับไม้ตีดให้แน่นแล้วจึงตีดลงบน ตัวพินจะวางไว้นาคัก ตั้งขึ้นคล้ายขอ การจับคอปินจะใช้มือซ้ายจับคอปินให้ตั้งเอนไปทางด้านซ้าย การนั่งบรรเลงจะนั่งบรรเลงพิน 2 ท่า คือ ท่านั่งขัดสมาธิและท่านั่งบนเก้าอี้ โดยตั้งพินไว้ที่ด้านหน้าระหว่างขาทั้งสอง และ 2) เทคนิคการบรรเลงพินลายลำเพลินแก้วหน้าม้าเป็นลักษณะการเอ่เสียง ประกอบด้วยเทคนิคการสอดแทรกการตีตแบบตบสาย การตีตแบบเกี่ยวสาย การตีตแบบสั้นไหล และการพรมนิ้ว การตีตเลียนสำเนียงลำ การพรมนิ้วที่มีความไพเราะซึ่งเป็นเทคนิคในการตีตพินที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของนายบุญมา เขาวง

2.3 การสร้างสรรค์ลายเต้ยประยุกต์ของนายทองใส ทับถนนวน ในการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพินของนายบุญมา เขาวงศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน มาใช้ในการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ ประกอบด้วย 1) เทคนิคการบรรเลงพินขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี การจับไม้ตีด ใช้ไม้ตีดที่ทำจากเขาควาย การจับไม้ตีด ไม้ตีดจะอยู่ระหว่างปลายนิ้วหัวแม่มือและ

นิ้วกลางมือด้านขวา การจับคอกพินจะใช้มือซ้ายในการจับคอกพินอย่างหลวมๆ เพื่อสะดวกในการไล่นิ้วบนคอกพิน ทำดีดพินจะมี 2 ลักษณะคือ ทำยืนและทำนั่งบนเก้าอี้ 2) เทคนิคการบรรเลงพินลายเตี้ยประยุกต์ นายทองใส ทับถนนวน มีเทคนิคการบรรเลง 3 ลักษณะคือ การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยนคีย์ (บันไดเสียง) การติดแบบตบสาย การติดแบบเกี่ยวสาย การติดแบบลิ้นไหล การติดแบบรัวเสียง

ภาพประกอบที่ 12 การสร้างสรรค์ล่ำพินประยุกต์จากนายบุญมา เขาวง

สรุป การนำเทคนิคการตีตพินสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ของ
นายบุญมา เขาวง

จากการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ของนายบุญมา เขาวง ผู้วิจัย ได้นำเทคนิคการบรรเลงพินลายลำเพลินประยุกต์ด้วยการนำเทคนิคการบรรเลงพิน ขึ้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ดีด ดีดโดยใช้มือข้างขวาจับไม้ดีดให้แน่นแล้วจึง ตีตลงบน ตัวพินจะวางไวบนตัก ตั้งขึ้นคล้ายขอ การจับคอกพินจะใช้มือซ้ายจับคอก พินให้ตั้งเอนไปทางด้านซ้าย การนั่งบรรเลงจะนั่งบรรเลงพิน 2 ท่า คือ ท่า นั่งขัดสมาธิและท่า นั่งบนเก้าอี้ โดยตั้งพินไว้ที่ด้านหน้า ระหว่างขาทั้งสอง และเทคนิคการ บรรเลงพินลายลำเพลินแก้หัวหน้ามาเป็นลักษณะการเอ้เสียง ประกอบด้วยเทคนิค การสอดแทรกการตีตแบบตบสาย การตีตแบบเกี่ยวสาย การตีตแบบสั่นไหล และการพรมนิ้ว การตีตเลียนสำเนียงลำ การพรมนิ้วที่มีความไพเราะซึ่งเป็นเทคนิคใน การตีตพินที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของนายบุญมา เขาวง ใช้ในช่วงการดำเนินทำนอง ของลาย

2.3 การสร้างสรรค์ลายเต้ยประยุกต์ของนายทองใส ทับถนนวน ในการ สร้างสรรค์ลายเต้ยประยุกต์ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพินของนายทองใส ทับ ถนวน มาใช้ในการการสร้างสรรค์ลายลำเพลินประยุกต์ประกอบด้วย 1) เทคนิคการ บรรเลงพินขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี การจับไม้ดีด ใช้ไม้ดีดที่ทำจากเขาคาย การจับไม้ดีด ไม้ดีดจะอยู่ระหว่างปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางมือด้านขวา การจับ คอกพินจะใช้มือซ้ายในการจับคอกพินอย่างหลวมๆ เพื่อสะดวกในการไล่น้ตบนคอก พิน ท่าตีตพินจะมี 2 ลักษณะคือ ท่ายืนและท่า นั่งบนเก้าอี้ 2) เทคนิคการบรรเลง พินลายเต้ยประยุกต์ นายทองใส ทับถนนวน มีเทคนิคการบรรเลง 3 ลักษณะคือ การ ทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยนคีย์(บันไดเสียง) การตีตแบบตบสาย การ ตีตแบบเกี่ยวสาย การตีตแบบสั่นไหล การตีตแบบรวเสียง

ภาพประกอบที่ 13 การสร้างสรรค์ลายเตี้ยประยุกต์จากนายทองใส ทับถน

สรุป การนำเทคนิคการตีพิณสร้างสรรค์ลายเตี้ยประยุกต์ของนายทองใส ทับถน

จากการสร้างสรรค์ลายเตี้ยประยุกต์ของนายทองใส ทับถนนวน ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการบรรเลงพิณลายลำเตี้ยประยุกต์ด้วยการนำเทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี การจับไม้ดีด ใช้ไม้ดีดที่ทำจากเขาควายเป็นการจับไม้ดีดที่ไม่ดีดจะอยู่ระหว่างปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางมือด้านขวา การจับคอกพิณจะใช้มือซ้ายในการจับคอกพิณอย่างหลวมๆ เพื่อสะดวกในการไล่น้ตบนคอกพิณ ท่าดีดพิณจะมี 2 ลักษณะคือ ท่ายืนและท่านั่งบนเก้าอี้ และเทคนิคการบรรเลงพิณลายเตี้ยประยุกต์การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน ช่วงต้นของลาย การเปลี่ยนคีย์ (บันไดเสียง) การติดแบบตบสาย การติดแบบเกี่ยวสาย ช่วงกลางลาย และ การติดแบบลิ้นไหล การติดแบบรวเสียงช่วงท้ายของลาย

อภิปรายผล

ประเด็นในการอภิปรายผลมีดังนี้

จากการศึกษาเทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานพบว่าเทคนิคการบรรเลงพิณจากศิลปินพื้นบ้านอีสานประกอบด้วย นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง และนายทองใส ทับถนนวน มี 2 เทคนิค คือ

1. เทคนิคการบรรเลงพิณขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี หมายถึงเทคนิคการบรรเลงพิณ ที่เริ่มต้นด้วยการจับไม้ดีด จับคอกพิณใช้มือซ้ายในการจับคอกพิณคล้ายการจับกีตาร์ เพื่อสะดวกในการเลื่อนนิ้วในการกดสายพิณได้สะดวกคล่องแคล่ว โดยให้คอกพิณอยู่กลางฝ่ามือใช้นิ้วทั้งสี่ประคองตัวพิณไว้ ส่วนนิ้วหัวแม่มือช่วยประคองพิณให้ทรงตัว โดยหันฝ่ามือเข้ากับลำตัว ส่วนลีลาท่าทางการบรรเลงจะนั่ง และยืน สอดคล้องทรงศิริ สาประเสริฐ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้าน ผลการศึกษา พบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนโดยวิธีการบอกให้ดูและปฏิบัติด้วยตนเอง แต่วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ใช้เป็นประจำคือการบอกเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ถาม และมีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดความรู้ คือ เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและการได้เป็นที่ยอมรับยกย่องจากสังคมคือสิ่งที่ภูมิปัญญาชาวบ้านภูมิใจ

มากที่สุดในชีวิตและเป็นเหตุจูงใจให้ภูมิปัญญาชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านคือแหล่งความรู้ในการถ่ายทอดซึ่งมาจากตัวของภูมิปัญญาชาวบ้านเองเนื้อหาสาระคือ ความรู้ในงานลักษณะของคนซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านอยากถ่ายทอดความรู้ คือ มีความสนใจอยากรู้มีความขยัน อดทน เมื่อทำการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนภูมิปัญญาชาวบ้านจะไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ซึ่งสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้คือตัวภูมิปัญญาชาวบ้านเอง และระยะเวลาในการถ่ายทอดในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน โดยวิธีการประเมินผลการถ่ายทอดความรู้จะใช้การสังเกตผลการทำงานของผู้รับถ่ายทอด

2. เทคนิคการบรรเลงพิณสายลำเพลินโบราณหมายถึงเทคนิคการดีดพิณสายลำเพลินแก้วหน้าม้า มีเทคนิค 3 ลักษณะคือ

2.1 การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน โดยการดีดสายพิณ สาย 1 สาย 2 สาย 3 ใช้นิ้วกดที่สายพิณจะกี่สายก็ได้ และใช้นิ้วดีดลงพร้อมกันตั้งแต่สองสายขึ้นไป จะทำให้เกิดเสียงเสพหรือเสียงประสาน และใช้สายที่ 1 เป็นทำนองหลัก สายที่ 2 เป็นเสียงประสาน โดยการดีดสายลงพร้อมกันเมื่อบรรเลง

2.2 การเปลี่ยนบันไดเสียง วิธีบรรเลงเปลี่ยนบันไดเสียง จะเลื่อนนิ้วหาตำแหน่งเสียงและตั้งเสียงพิณใหม่ เน้นการดีดที่หนักแน่นเป็นทำนองหลัก โดยเฉพาะการดีดลงเป็นส่วนใหญ่ นอกจากจะบรรเลงลายที่มีจังหวะรวดเร็วจึงจะดีดแบบสลับขึ้นลง

2.3 การดีดแบบลิ้นไหล หมายถึง การดีดแบบตบสายหรือการดีดแบบเกี่ยวสาย ดีดต่อเนื่องกันมากกว่า 2 เสียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) การดีดแบบลิ้นไหลขาขึ้น เช่น กดดีดสายที่เสียง เร แล้วใช้นิ้วตบสายไปยังเสียง มี และตบสายอีกครั้งไปยังเสียงซอล 2) การดีดแบบลิ้นไหลขาลง เช่น ดีดสายที่เสียง มี แล้วใช้นิ้วเกี่ยวสายไปยังเสียง เร และเกี่ยวสายอีกครั้งไปยังเสียง โด การดีดแบบรัวเสียง คือ โดยใช้นิ้วดีดสลับขึ้นลง สม่่าเสมอแล้วค่อยๆ เพิ่มความเร็วขึ้นเรื่อยๆ เป็นเทคนิคที่ใช้บ่อยมาก

2.4 ส่วนการเอ้เสียงเป็นกลวิธีการดีดพิณที่เพิ่มเติมให้เกิดความไพเราะ มีลีลา มีความน่าสนใจ เช่น การเลียนเสียงร้อง (ตรอยแลนแตร)

ในการสร้างสรรค์ลายพินโดยใช้เทคนิคการตีพินจากคิลปินต้นแบบ
 บ้านอีสานประกอบด้วย นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายบุญมา เขาวง และ
 นายทองใส พบว่าการสร้างสรรค์ลายพินโดยใช้เทคนิคการตีของพินคิลปินต้นแบบ
 บ้านอีสานคือ 1) เทคนิคการบรรเลงพินขึ้นพื้นฐานประกอบด้วยการจับไม้ตี
 การจับคอปินคล้ายการจับกีตาร์ สีลาท่าทางการบรรเลงจะนั่งบรรเลง 2) เทคนิค
 การบรรเลงพินลายลำเพลินโบราณคือ การทำเสียงเสพหรือเสียงประสาน การเปลี่ยน
 บันไดเสียง การตีแบบสั่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การตีแบบสั่นไหลขาขึ้น
 และการตีแบบสั่นไหลขาลง ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสุนทรียศาสตร์
 ของแมเรียน บาวเวอร์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาทางดนตรี (Aesthetics in
 Music) ไว้ว่าดนตรีเป็นศาสตร์ความงามแห่งเสียง ซึ่งมีรูปแบบ (Form) หลายรูปแบบ
 ดนตรีและเพลงแต่ละประเภทให้อารมณ์สะท้อนใจต่างกันสามารถเป็นสื่อกลาง
 ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ลักษณะของดนตรีสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

1. เสียงดนตรีที่เกิดจากการบรรเลงดนตรี
2. เสียงดนตรีที่เกิดจากการร้องเพลง

อารี สุทธิพันธุ์ (2533) กล่าวถึงทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า
 สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาหนึ่งที่อยู่ก้นกบในหมู่นักศึกษาปรัชญา เพราะสุนทรียศาสตร์
 เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับความงามของสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและ
 ความงามตามธรรมชาติ การทำความเข้าใจ ในวิชาแขนงสุนทรียศาสตร์ก็คือ ขณะที่
 จริยศาสตร์ทำหน้าที่กำหนดและอธิบายเกี่ยวกับมาตรฐานของจรรยาบรรณและ
 คุณงามความดีนั้น วิชาสุนทรียศาสตร์จะทำหน้าที่กำหนดและอธิบายเกี่ยวกับ
 ความงาม ของศิลปะทุกแขนง ทั้งดนตรี นาฏศิลป์ และการละคร

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานขอเสนอแนะประเด็นต่างๆ
 เกี่ยวกับ การสร้างสรรค์ลายพินจากคิลปินต้นแบบบ้านอีสาน เพื่อเป็นข้อคิดแก่
 ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทหน้าการสร้างสรรค์ลายพินจาก ศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสาน

2. ต้องตระหนักและเคารพบทบาทหน้าที่ของตนเอง อย่างทุ่มเท และ เต็มกำลังความสามารถ เสียสละเวลาให้ความรักความเข้าใจ มีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

3. เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนรุ่นหลัง

4. หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทาง ด้านดนตรีควรให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์ลายพิน เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง การสนับสนุนในด้านต่างๆ และเล็งเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาครูและนักเรียน ตลอดจนบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงาน อันจะส่งโดยตรงต่อการพัฒนาการ สร้างสรรค์ลายพินต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาการสร้างสรรค์ลายพินของศิลปินต้นแบบ พื้นบ้านอีสานของศิลปินท่านอื่นๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาการสร้างสรรค์ลายพินให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาการสร้างสรรค์ลายพินอื่นจากศิลปิน ต้นแบบพื้นบ้านอีสานของศิลปินท่านอื่นๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและการอนุรักษ์ สืบไป

3. ควรนำปัญหาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ นำไปปรับปรุง และหา แนวทางพัฒนาต่อไป

เพราะผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้อาจจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ลายพินจาก ศิลปินต้นแบบพื้นบ้านอีสานให้เกิดผลที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). **คติชาวบ้านอีสาน**. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.

- ทรงศิริ สาประเสริฐ. (2542). **ลักษณะการถ่ายทอดของภูมิปัญญาชาวบ้าน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญโฮม พรศรี. (2543). **พินิจอีสานกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2525). **ประวัติการดนตรีไทย.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุกิจ พลประถม. (2540). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน.** อุดรธานี : พิมพ์ลักษณ์.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2533). **ศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.